

۱۴/۰۷/۲۰۱۶

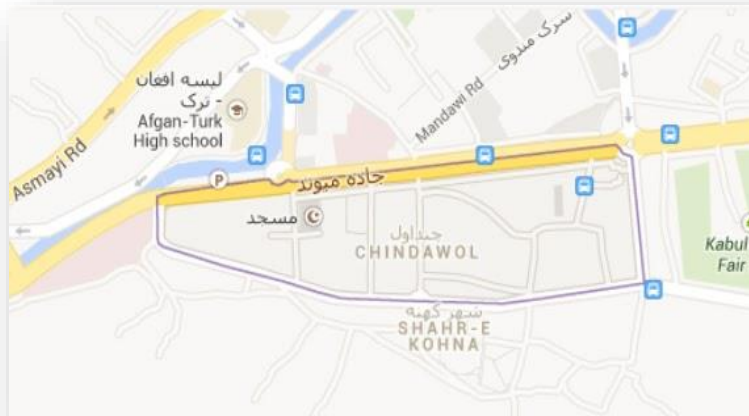

بخش: جغرافیه

داکتر سید عبدالله کاظم

محله چنداول

محله "چنداول" - کابل:

"چنداول" کلمه ترکی است و نام قطعه از سربازان که در عقب دسته های فوج ها در اوقات لشکر کشی روان میشوند. دسته پیشرو افواج را در عربی "مقدمه الجیش" و به زبان دری "پیش آهنگ و پیشتاز" و به زبان ترکی "قراول و هراول" میگویند.

محله چنداول در قسمت جنوب غرب شهر قدیم کابل به اساس فرمان اعلیحضرت احمد شاه درانی برای اقامت شیعیان افغان اختصاص داده شد. از آنجائیکه ولی محمد خان پسر لطف علی بیگ جوانشیر در عهد احمد

شاهی اخلاص و صداقت به دولت نشان داد، از طرف احمد شاه بابا در سال ۱۱۶۹ قمری به حیث "چنداول باشی" (سردسته چنداولان مقیم کابل) عز مقام یافت. بنیاد ناحیه چنداول کابل از همین تاریخ گذاشته شد.

ولی محمد خان جوانشیر چنداول باشی حینیکه در یکی از ولایات شمال کشور مصروف تأمین امنیت بود، به شهادت

رسید و از او سه فرزند بنامهای گل محمد خان، صادق محمد خان و امیرمحمد خان باقی ماند که همه شغل نظامی داشتند. مقام چنداول باشی برطبق فرمان اعلیحضرت احمد شاه درانی پس از مرگ پدر به پسر بزرگش گل محمد خان تفویض شد. در یک قسمت فرمان تقرر او آمده است: «ملازمان تحت مشار الیه عالیجاه نامبرده را خان به استقلال و بزرگ خود دانسته، از سخن و صلاح حسابی او بیرون نروند و اعزاز و احترام او را قرار فراخور مرتبه او از لوازم دانند...»

در قدیم بعضی ها که از تاریخ بی اطلاع بودند، جماعت شیعیان

افغان مقیم محله چنداول را "قزلباشان" می نامیدند که این وجه تسمیه بر آنها یک اشتباه بزرگ است. "قزلباش" نام مخصوص لشکر تهاجمی عهد صفوی است که کلاه سرخ و پوپک های سرخ بر سر می داشتند که به زبان دری "سرخ سر" و در ترکی "قزلباش" گفته میشوند. قبل از دوره احمدشاهی عسکر زادگاه عهد صفوی خود را قزلباشان می نامیدند یعنی فرزندان و نوادگان همان عساکر سرخ کلاه که شاه اسمعیل صفوی این وجه را برای عساکر خاصه خود ایجاد کرده بود که کلاه شان دارای دوازده ترک بود و نشانه ای از منسوبیت آنها به مذهب دوازده امامی پنداشته می شد. لذا نام "قزلباش" بیشتر برای تفکیک نقش سیاسی و نظامی دسته مذکور در آنوقت داده شده بود و ربطی به شیعیان افغان ندارد و کسانیکه این موضوع را با "قزل ارسلان" مشهور مربوط می سازند، دچار اشتباه شده اند. در عهد ابدالیان برای اینکه بین دسته های افغانی اختلاف نژاد و مذهب رویکار نیاید، دستور داده شد که سربازان افغانی دستار بر سر کنند و کلاه نمدی و یا پوست بپوشند و رنگ سرخ را بکار نبرند.

در عهد شاهان ابدالی دسته های لشکری چنداول تحت اداره چنداول باشی بنام های ذیل مشهور بودند: **جوانشیرها، شاه سیون ها، سپاه منصورها، خافی ها** که تا این سالها در ناحیه چنداول اقامت داشتند. مسکن دسته محمد تقی خان که اصلاً شیرازی بود، دیر زمانی بنام "شیرازی ها" یاد می شدند. مسکن دسته "جلایر" که در محل مرادخانی کابل مقیم بودند، به "جلایری" شهرت داشتند که تحت اداره مراد خان قلندزانی ایفای خدمت میکردند.

گذر های ذیل در داخل و یا در حاشیه چنداول قرار داشتند که تا سالها به همان نام محل زندگی مردم بودند: **گذر قلعه باقر خان، گذر شاهین چی ها، گذر کله خودها (بین مردم به گذر کله خورها شهرت یافته بود)، گذر کرتها (قرتها)، گذر جوانشیرها، گذر چارسوق، گذر خانی ها، گذر سپاه منصور و گذر سه دکان چنداول.**

قلعه مسما به "قلعه هزاره ها" که متصل دریای کابل و در جوار چنداول بنا یافته و نظر به پیوستگی که با چنداول دارد، بنام قلعه هزاره های چنداول شهرت گرفته است، بنیان گذار آن دقیقاً معلوم نیست، ولی گفته میشود که اعلیحضرت امان الله شاه غازی برای یک تعداد خانوارهای هموطنان هزاره که در اول در همین قلعه سکونت داشتند، بعداً در بیگتوت پغمان در حوالی قصر ستاره که برطبق عادت آن مردم هوای سرد داد، محل اقامت داد و اما در سالهای ۱۳۱۷ تا ۱۳۲۵ شمسی که شهر کابل با پروژه های کارته چهار و شهرنو انکشاف کرد، تعدادی از باشندگان چنداول به محلات جدید اقامت گزین شدند و جایداد های شانرا در چنداول یک عده از هموطنان هزاره خریداری کردند و نیز تعداد دیگر آنها پس از سال ۱۳۳۱ شمسی در دامنه کوه علی آباد، دشت قلعه شاده، دشت برچی، نواحی وزیر آباد، و نیز در دشت نانه چی و ده مبارک که قبلاً نیز در آنجه ها قسماً اقامت داشتند، به اعمار منازل مسکونی برای خود پرداختند.

